

## Konstantins opfordring til fred og tolerance mellem kristne og hedninge, 324

Efter at have sikret sin magt i 312 var kejser Konstantin den Store (ca. 272-337) med til at stadfæste de kristnes ret til at udøve deres religion i kraft af den såkaldte Milanoaftale. Dette var de kristne tidligere i 311 blevet stillet i udsigt med kejser Galerius' toleranceedikt. Selvom Konstantin endnu ikke officielt konverterede til kristendommen, igangsatte han desuden en politik, der favoriserede kirken og gav den en lang række rettigheder og privilegier. Udover dette foretog han en række tiltag, der synes at have haft til hensigt at begrænse – og i visse sammenhænge direkte forbyde – den gamle ikke-kristne romerske religion. Konstantin gennemførte dog ikke et generelt forbud mod hedenskabet. I 324 opfordrede han endda i et edikt udstedt til de østlige provinser til fred og tolerance mellem kristne og hedninge. Ediktet er bevaret i den kristne forfatter Eusebius' biografi om Konstantin (*Vita Constantini*). Eusebius (ca. 260-340) var biskop i Cæsarea i Palæstina.

15 Sejrherr Konstantin, den Største, den ophøjede, til indbyggerne i de østlige provinser.

Alt, hvad der er indeholdt i naturens stærkeste love, giver i tilstrækkeligt omfang alle muligheden for at erkende den guddommelige ordens forsyn og opmærksomhed, uden at der er nogen tvivl for dem, som forstanden ad erkendelsens lige vej leder til dette mål, at den sunde tanke og selve synets nøje iagttagelse ved en enkelt tilskyndelse fra den sande dyd fører til erkendelse af Gud. Derfor bør en forstandig mand heller ikke nogensinde blive forvirret, når han ser, at de fleste mennesker bliver påvirket af modsatte opfattelser. [...] [*Konstantin kritiserer herefter de, der tidligere har forfulgt kristendommen blodsudgydelse, grusomme straffe og tortur.*]

25 Dig, den største Gud, anråber jeg nu: Måtte du være mild og velvillig mod dine folk i Østen, måtte du være det mod alle dine folk i provinserne, der har været ramt af langvarig ulykke, idet du bringer lægedom ved mig, din tjener. [...]

Jeg ønsker, at dit folk lever i fred og uden borgerkrige til den beboede jords og alle menneskers fælles bedste. På samme måde som de troende skal de vildfarne glæde sig og modtage nydelsen af freden og roen. Fællesskabets sødme vil nemlig også kunne genrejse dem og lede dem ad den rette vej. Ingen skal volde en anden besvær; enhver skal holde fast ved det, som sjælen vil. De, der tænker rigtigt, skal være overbeviste om, at alene de vil leve helligt og rent, som du selv kalder til at "sætte sin lid til dine hellige love."<sup>1</sup> Lad dem, der holder sig tilbage, beholde deres falske læres helligdomme. Vi har din sandheds meget strålende hus, som du i overensstemmelse med naturen har givet. Det beder vi om også for dem, at de ved den fælles enighed også selv kan nyde glæden deraf. [...] [*Konstantin fortsætter herefter med at lovprise Gud og verden, Guds skaberværk, der afspejler lovmæssighed og harmoni.*]

35 Mangfoldig tak bør skænkes dig, mest mægtige Gud og alle tings herre, jo mere af vores natur bliver kendt ved menneskets forskellige anstrengelser, og jo meget mere forskrifterne i din guddommelige doktrin bliver bekræftet af dem, hvis tanker er blevet retledte og oprigtigt helligt sand dyd. Hvad angår dem, der ikke vil lade sig kurere for deres fejl, så lad dem ikke bebrejde dette nogen andre end dem selv. Thi det lægemiddel, der besidder absolut og helbredende kraft, er åbent lagt frem inden for alles rækkevidde. Lad blot ingen påføre den religion

---

<sup>1</sup> Rom. 2,17

skade, som selve erfaringen bevidner, er ren og ubesmittet. Lad os alle derfor fremover nyde det fælles privilegium, der anbragt inden for vores rækkevidde, hvormed jeg mener fredens velsignelse, idet vi forsøger at holde vores samvittighed ren for alt, der er i modstrid hermed.

5 Dog skal ingen skade en anden med det, han er blevet overbevist om og har antaget. Hvad en har set og erkendt, det skal han, hvis det er muligt, gavne sin næste med, men hvis det ikke er muligt, skal han lade det ligge. Det er en ting frivilligt at påtage sig kampen for udødelighed, en anden at tvinge dertil med straf.

10 Dette har jeg sagt, dette har jeg gennemgået i større omfang, end hensigten med min mildhed kræver, fordi jeg ikke ville skjule min tro på sandheden, især fordi nogle, efter hvad jeg hører, siger, at kultriterne i templerne og "mørkets magt"<sup>98</sup> helt er fjernet. Jeg ville have tilrådet alle mennesker dette, hvis ikke den ødelæggende vildfarelses voldsomme modstand til skade for den fælles frelse i stort mål var fast indgroet i nogles sjæle.

15 *Vita Constantini* 2,48, 56, 59f.: J. L. Christiansen: *Euseb – Konstantins liv*. Kbh. (2015) s.99, 102, 104 samt J. Rosenløv efter E. C. Richardson hos P. Schaff and H. Wace (red.): *From Nicene and Post-Nicene Fathers*, 2. serie, bind 1. Buffalo (1890)